

Profesor mgr inż. EUGENIUSZ ZACZYŃSKI
1899-1964

Dnia 5 września 1964 roku Politechnika Śląska i polski świat nauki ponieśli niepowetowaną stratę. Zmarł profesor zwyczajny mgr inż. Eugeniusz Zaczyński, jeden z twórców Inżynierii Sanitarnej w Polsce, organizator i współtwórca oraz pierwszy Dziekan Wydziału Inżynierii Sanitarnej Politechniki Śląskiej w Gliwicach, Kierownik Katedry Wodociągów i Kanalizacji na wymienionym Wydziale, naukowiec i społecznik.

Niełatwe i bez reszty pracą wypełnione było Jego życie. Pracą, poświęconą odkrywaniu tajników konfliktu człowiek, przyroda-technika, pracą, zmierzającą do usuwania zła powodowanego w przyrodzie działalnością człowieka.

Kochał przyrodę i rozumiał jej związek z człowiekiem. Zdawał sobie sprawę, że podstawą życia człowieka i jego gospodarki są naturalne zasoby występujące w przyrodzie, że człowiek, używając tych zasobów, może spowodować ich wyniszczenie lub zmienić je w uciążliwe i szkodliwe dla niego samego odpadki.

Wierzył, że dzisiejszy stan wiedzy i techniki pozwala na takie prowadzenie rozwoju przemysłowego, że nie musi następować ani niszczenie przyrodzonych zasobów ani zasadniczych czynników życia człowieka: gleby, powietrza i wody ani też dewastacja naturalnego krajobrazu i przyrody.

W to wierzył i o to walczył. A walczył przez całe swoje życie na wielu frontach, wszędzie tam, gdzie znalazł się na tropach konfliktu człowiek-przyroda-technika.

Liczne obowiązki jakie pełnił; świadczą o Jego wielkiej wiedzy i szerokich horyzontach, o Jego zdolnościach organizatora o wielkim trudzie działacza społecznego.

Prof. Eugeniusz Zaczyński urodził się w Warszawie 20 grudnia 1899 r. Dyplom inżyniera budowy dróg i mostów uzyskał z odznaczeniem dnia 4 czerwca 1926 r. na Wydziale Inżynierii Lądowej, grupie nauk miejskich Politechniki Lwowskiej.

Pracę w szkolnictwie wyższym rozpoczął od 1 października 1925 r. w Politechnice Lwowskiej jako asystent Katedry Statyki i Budownictwa Stalowego, prof. dr Jana Buguckiego. Z dniem 1 października 1926 r. został pierwszym asystentem w III Katedrze Budownictwa Wodnego, prof. dr Otto Nadolskiego. W lipcu 1927 r. został wysłany na studia specjalne "inżynierii komunalnej i sanitarnej" na Uniwersytet Harvarda w Bostonie (USA) jako stypendysta fundacji Rockefellera.

Po powrocie do Polski, w latach 1928-1939 pracuje na różnych stanowiskach: w Departamencie Zdrowia w Warszawie, w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim w Katowicach oraz na stanowisku burmistrza w Zakopanem. W tych latach prof. Zaczyński brał czynny udział w różnych akcjach szkoleniowych organizowanych przez instytucje państwowe względnie naukowo-techniczne w dziale zabudowy miast, organizacji i rozbudowy uzdrowisk, planu regionalnego śląsko-krakowskiego zagłębia węglowego. W r. 1928 był współorganizatorem Towarzystwa Urbanistów Polskich w Warszawie i był stale czynnym jego członkiem. W październiku 1939 r. powrócił do Lwowa i został w styczniu 1940 r. powołany na stanowisko docenta w Katedrze Wodociągów i Kanalizacji Lwowskiego Politechnicznego Instytutu. Na stanowisku tym pracował do lipca 1941 r., po czym musiał opuścić Lwów, gdyż był poszukiwany przez Niemców za udział w III powstaniu górnośląskim w 1921 r.

Po oswoobodzeniu Lwowa przez Armię Radziecką powrócił tam i objął stanowisko docenta w Katedrze Budowy Dróg i Mostów u prof. Emila Bratry od sierpnia 1944 r. Po Jego śmierci (grudzień 1944 r.) objął kierownictwo Katedry oraz laboratorium materiałów budowlanych, które prowadził do kwietnia 1945 r., tj. do chwili wyjazdu do Polski.

Po przyjeździe do Krakowa, w kwietniu 1945 r. współpracował przy organizacji Politechniki Śląskiej. W lipcu 1945 r. przyjechał do Katowic i został dyrektorem technicznym Zjednoczenia Materiałów Budowlanych w Katowicach, organizując przemysł materiałów budowlanych w województwie katowickim oraz początkowo w latach 1945/46 na ziemiach woj. opolskiego i wrocławskiego.

Równocześnie brał udział w organizowaniu Wydziału Inżynierijno-Budowlanego Politechniki Śląskiej w Gliwicach i z dniem 20 marca 1946 r. został powołany na profesora kontraktowego tejże Uczelni. Obejmuje kierownictwo Katedry Wodociągów i Kanalizacji. Dnia 4 grudnia 1948 r. otrzymał nominację Prezydenta Państwa na profesora nadzwyczajnego, a w listopadzie 1959 r. nominację na profesora zwyczajnego.

W tym czasie na Politechnice Śląskiej był stale czynnym organizatorem i współtwórcą Wydziału Inżynierijno-Budowlanego. Organizował najpierw Katedrę Wodociągów i Kanalizacji, następnie sekcję wodociągów i kanalizacji i oddział inżynierii sanitarnej na Wydziale Inżynierijno-Budowlanym, a wreszcie osobny Wydział Inżynierii Sanitarnej na Politechnice Śląskiej w Gliwicach wraz ze specjalnością "Inżynierii Komunalnej".

Prof. Eugeniusz Zaczyński był pierwszym dziekanem Wydziału Inżynierii Sanitarnej, stałym przewodniczącym Komisji Organizacyjnej i Przewodniczącym Komisji Egzaminu Dyplomowego tego Wydziału oraz członkiem Senatu Politechniki Śląskiej.

Prace organizacyjne prof. Zaczyńskiego odnośnie Inżynierii Sanitarnej nie dotyczyły tylko Politechniki Śląskiej. Był on powoływany przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego zasadniczo do wszystkich prac organizacyjnych w Polsce, dotyczących tego kierunku studiów.

Równoległe ze swoją pracą w Politechnice Śląskiej profesor Zaczyński pracował w gospodarce narodowej i organizacji nauki polskiej na wielu stanowiskach. Był m.in.:

1946-1947 Naczelnym Dyrektorem Zjednoczenia Wapierników i Kamieniołomów Śląska Wschodniego (woj. katowickie i opolskie) w Gliwicach.

1947-1948 Naczelnym Dyrektorem Biura Budowlanego Przemysłu Węglowego w Zabrze.

1949-1956 Naczelnym Specjalistą i organizatorem działu inżynierii sanitarnej najpierw w Biurze Projektów Architektoniczno-Budowlanych, a następnie Budownictwa Komunalnego w Warszawie.

1957-1958 Dyrektorem Instytutu Gospodarki Komunalnej w Warszawie.

1958-1964 Pracownikiem PAN w latach 1958-1960 w Zakładzie Ochrony Przyrody w zagadnieniach ochrony rzek przed zanieczyszczeniem, a od stycznia 1961 r. organizatorem i kierownikiem Zakładu Badań Naukowych GOP PAN w Zabrze.

Prof. Zaczyński był od czasu powstania PAN członkiem wielu Komitetów PAN i Rad Naukowych Instytutów PAN. Był członkiem Polskiego Zrzeszenia Inżynierów i Techników Sanitarnych (posiadał złotą odznakę NOT) oraz Towarzystwa Urbanistów Polskich. Przewodniczącym Zarządu Głównego Ligi Ochrony Przyrody w Polsce, Przewodniczącym Sekcji Propagandy w Komitecie Zadrzewienia Kraju przy Ogólnopolskim Komitecie Frontu Jedności Narodu. Od marca 1962 r. prof. Zaczyński był przewodniczącym Rady Naukowej przy Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach.

Prof. Zaczyński otrzymał nagrodę Ministra Szkolnictwa Wyższego za udział w opracowaniu organizacji Wydziałów Inżynierii Sanitarnej w Polsce, był odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi (dwukrotnie), Srebrnym Krzyżem Zasługi, Kawalerskim Krzyżem Orderu Odrodzenia Polski, Oficerskim Krzyżem Odrodzenia Polski, Medalem Dziesięciolecia, Złotą Odznaką "Zasłużony w rozwoju województwa katowickiego" oraz odznaką "1000-lecia Polski" z Komitetu Frontu Jedności Narodu, ponadto w 1963 r. otrzymał nagrodę Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach za prace naukowe.

Nawał obowiązków nie oderwał Go nigdy od pracy twórczej. Pozostawił kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych, wiele artykułów popularnonaukowych, bogate materiały do dalszych prac, przerwanych przez bezlitosną śmierć.

Odszedł w pełni sił i pełen pasji twórczej pozostawiając w pamięci wszystkich, którzy Go znali, obraz człowieka szczerego życzliwego i niezawodnego.

Uczelnia utraciła wybitnego naukowca i specjalistę, a młodzież ukochanego profesora i prawdziwego przyjaciela.

Cześć Jego Pamięci!